

GMINA WOJSŁAWICE

woj. lubelskie

Mapa krajoznawcza
skala 1:30 000

Ratusz w Wojsławicach

Pomnik Jakuba Wędrówczya

LEGENDA:

- Granice gminy
- Droga krajowa
- Droga główna
- Drogi boczne
- Las
- Zbiornik wodny
- Debry i wawozy
- Rzeka
- Źródła
- Miejsca odpoczynku
- Punkty widokowe
- Młyny, budynki podworskie
- Ruiny zabudowań folwarcznych
- Krzyże i kapliczki przydrożne/kaplice
- Kapliczki wotywnie z 1762 r.

- Urząd Gminy
- Biblioteka publiczna
- Poczta
- Posterunek policji
- Apteka
- Lekarz
- Remiza OSP
- Stadion
- Stadnina koni
- Gastronomia
- Usługi noclegowe
- Pracownia ceramiki
- Szkoła (Zespół Szkolno-Przedszkolny w Wojsławicach-Kolonii)
- Bankomat

Najważniejsze zabytki i atrakcje

1. Rynek z ratuszem
2. Kościół rzym.-kat. pw. św. Michała Archanioła
3. Cerkiew praw. pw. św. Proroka Eliasza i Kazańskiej Ikony Matki Bożej
4. Izba Tradycji Ziemi Wojsławickiej (dawna synagoga)
5. Domy podcieniowe
6. Pomnik Tadeusza Kościuszki
7. Pomnik Jakuba Wędrówczya i Semena Korczaszko oraz muzeum „Dom Jakuba Wędrówczya”
8. Ośrodek Trzech Kultur w Majdanie Ostrowskim
9. Izba Ludowa „Wrzeczono” w Majdanie Ostrowskim
10. Ośrodek Dawnych Kultur i Tradycji w Rożnińcu
11. Ośrodek Kultury i Tradycji Pożarnictwa w Wojsławicach-Kolonii
12. Staw podworski w Wojsławicach z infrastrukturą wypoczynkową i tężnią solankową
13. Pomnik partyzantów poległych w bitwie o Wojsławice (17 IV 1944)
14. Dom Kultury w Wojsławicach
15. Kościół rzym.-kat. pw. św. Barbary w Turowcu
16. Kościół pol.-kat. pw. św. Wawrzynca w Turowcu

Szlaki turystyczne i ścieżki edukacyjne

1. Ścieżka „Wojsławickim wąwozem” w Starym Majdanie
2. Ścieżka „Siedem źródeł” w Nowym Majdanie
3. Ścieżka edukacyjna „Przy szurze” w Majdanie Ostrowskim
4. Ścieżka spacerowa „Kraina baśni, legend i historii” w Majdanie Ostrowskim
5. Szlak pieszo-konny „Śladami rycerza Wojsława” w Wojsławicach

- Szlaki piesze PTTK
- 6. Szlak „Rezerwatów Przyrody” - Zielony
- 7. Szlak Tadeusza Kościuszki - Niebieski

- Szlaki rowerowe
- 8. Szlak rowerowy „Malowniczy Wschód”
- 9. Szlak bimbrowniczy Jakuba Wędrówczya

Zabytki archeologiczne

1. Zamczysko w Wojsławicach
2. Grodzisko wczesnośredniowieczne w Nowym Majdanie
3. Groby popielnicowe w Popławach
4. Kurhany w Putnowicach Wielkich
5. Kurhan „Ostra mogiła” w Wólce Putnowickiej

Pomniki przyrody i rezerваты

1. Nisza źródłowa o powierzchni 0,64 ha składająca się z siedmiu obfitych źródeł oraz kilku mniejszych wysięków, położona w wąwozie wśród pastwisk, znajdująca się w Nowym Majdanie
2. Nisza źródłowa o powierzchni 1,5 ara, położona w wąwozie śródpolnym, na południowy zachód od Wojsławic
3. Drzewa - pomniki przyrody (dwa kasztany jadalne i tulipanowie amerykański) rosnące przy leśniczówce w Wojsławicach
4. Jesion „Lestek” - Ostrów
5. Obszar Natura 2000 - Putnowice

Cerkiew prawosławna
pw. św. Eliasza

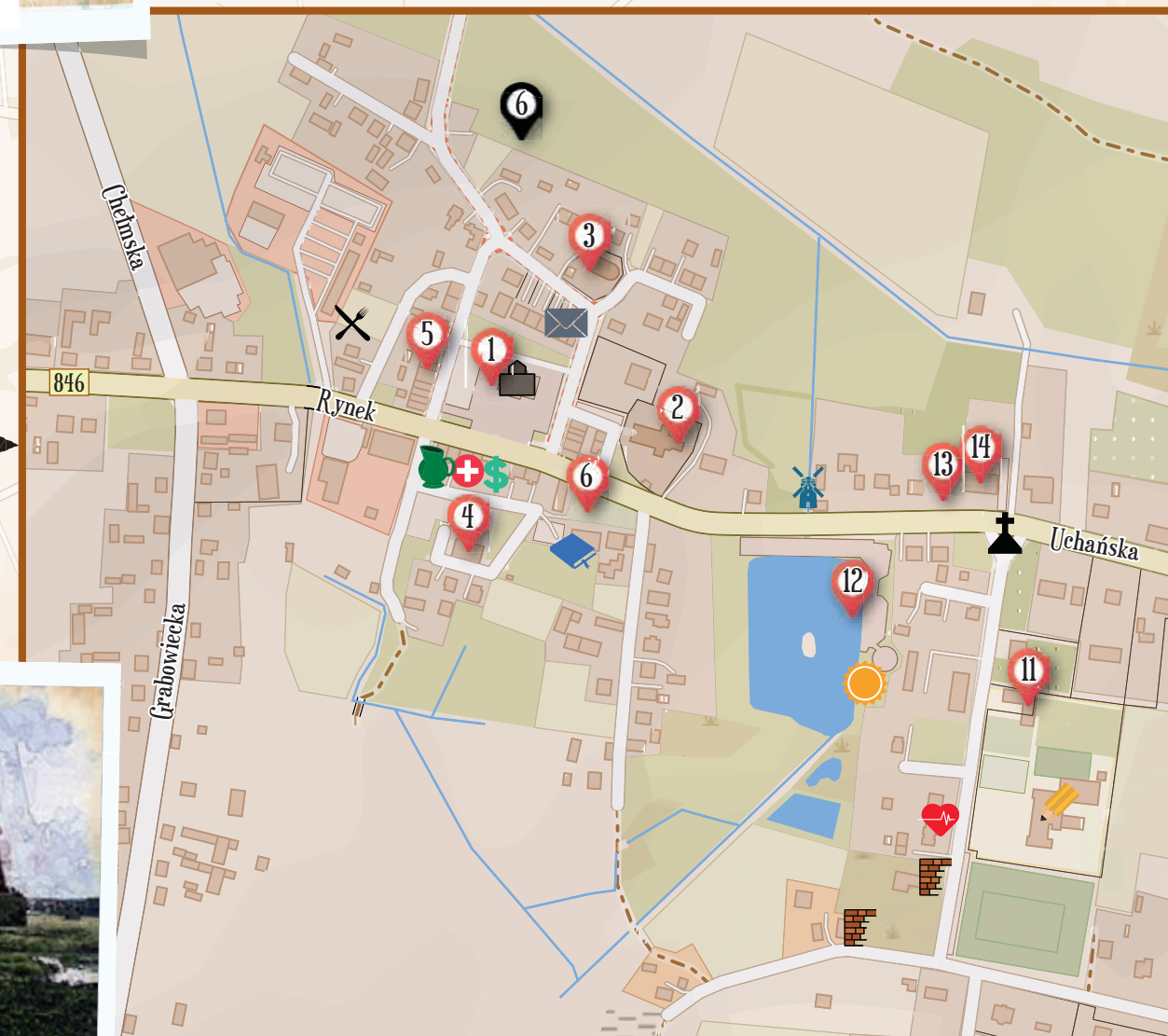
Kościół rzym.-kat.
pw. św. Michała Archanioła

Jesion „Lestek”

Cmentarze i miejsca pamięci

1. Cmentarz parafialny (rzymskokatolicki, prawosławny, d. unicki) (1793 – 1803) – Wojsławice
2. Cmentarz żydowski (2 poł. XIX w.) – Wojsławice
3. Cmentarz parafialny (prawosławny, d. unicki, rzymskokatolicki, polskokatolicki, 1 poł. XIX w.) – Turowiec
4. Cmentarz wojenny z I i II wojny światowej – Wojsławice – Zarowie (1 poł. XX w.)
5. Cmentarz wojenny z I wojny światowej – Ostrów - Kolonia (1 poł. XX w.)
6. Pomnik przy grobie zbiorowym 60 wojsławickich Żydów zamordowanych w październiku 1942 r. – Wojsławice
7. Pomnik ofiar pacyfikacji wsi Huta przez NKWD i UB 10-11 VI 1945 r. – Huta
8. Mogiła symboliczna mjr. Mikołaja Fiodorowa - d-cy oddziału partyzantki radzieckiej poległego 17 IV 1944 r. – Rożnińcu

Ścieżka „Wojsławickim wąwozem”

Izba Tradycji Ziemi Wojsławickiej
(dawna synagoga)

Miejsce odpoczynku
„Krynica”

Wojśławice. Dla turysty - to kolejny punkt na szlaku. Dla mieszkańców - całe życie. To nasze miejsce. Nasz świat. Zapraszamy - zostańcie na chwilę i zobaczcie co u nas ciekawego.
Andrzej Pilipiuk

Wojśławice otrzymały prawa miejskie ok. 1440 r. z nadania kasztelana krakowskiego Jana Ligęzy Czyżowskiego. Wytyczono wtedy duży prostokątny rynek [1], który do dziś jest centrum Wojśławic i całej gminy. Układ przestrzenny Wojśławic, zachowujący historyczne usytuowanie budynków i średniowieczne szerokości działek przyrynkowych jest wpisany do rejestru zabytków województwa lubelskiego.

Na środku rynku stoi ratusz [1] ze strzelistą wieżą – siedziba władz gminy. Budynek został zbudowany w 2014 r. w miejscu historycznego, renesansowego ratusza zburzonego sto lat wcześniej podczas walk prowadzonych tu w trakcie I wojny światowej. Odbudowę ratusza poprzedziły kilkunietnie wykopaliska archeologiczne, podczas których odnaleziono ponad 20 tys. artefaktów z różnych epok oraz m.in. fundamenty dawnego budynku ratusza, ślady kramów handlowych, drewnianego pregiera i cmentarzysko kultury amfor kulistych sprzed ok. 4 tys. lat. Kolory obecnej kostki brukowej przed ratuszem wskazują lokalizację obiektów odnalezionych przez archeologów.

o targowych tradycjach miasteczka położonego na historycznym szlaku handlowym z Europy Zachodniej na Ruś przypominają m.in. drewniane domy podcieniuwe [5] zlokalizowane przy zachodniej pierzei rynku. Podcienia dawniej były charakterystycznym elementem krajobrazu miasteczka Rzeczypospolitej, dziś zachowane są już tylko w kilku miejscach w Polsce.

Na wschód od rynku znajdziemy parafialny kościół rzymskokatolicki pw. św. Michała Archanioła [2] zbudowany w latach 1590–1608. Kilkakrotnie przebudowy nadają mu widoczny dziś barokowy charakter. Częścią zabytkowego zespołu kościelnego są też: park przykościelny, murowana dzwonnica z XVIII w. i budynek dawnej plebanii z 1. poł. XIX w.

Około 200 m na wschód od rynku znajduje się staw [12] z promenadą spacerową i infrastrukturą rekreacyjną (m.in. wiatą piknikową, tętnią solankową, siłownią na świeżym powietrzu oraz placem zabaw). Staw był kiedyś częścią pałacowego parku założonego przez kasztelana chełmskiego Wojciecha Poletyłę. Pałac został zburzony w 1958 r., a w jego miejscu powstał budynek szkoły. W okolicy wciąż można odnaleźć pozostałości dworskich zabudowań: ruiny dawnej oranżerii, pylon bramy folwarku, dom rządcy i dom ekonoma. W budynku dawnej pralni pałacowej założono remiz strażacką – obecnie Ośrodek Kultury i Tradycji Pożarnictwa [11].

Z cegieł pozostałych po rozbiórce pałacu zbudowano Dom Kultury [14], siedzibę Gminnego Centrum Kultury, Sportu i Turystyki, które opiekuje się dziś wieloma atrakcjami turystycznymi.

Ośrodek Dawnych Kultur i Tradycji w Rożnięciu [10] mieści się w wyremontowanym budynku dawnego wiejskiego domu kultury (pierwotnie szkoła). To miejsce wskrzeszania dawnych kultur i lokalnych tradycji. Są tam organizowane festyny, pokazy dawnych zawodów, umiejętności, rękodzieła ludowego i form zabawowych, inscenizacje dawnych obrzędów i zwyczajów, festyny etnograficzne, warsztaty kuchni dawnej. To doskonale miejsce do przeprowadzenia zajęć edukacyjnych dla uczniów.

O wielokulturowych i rzemieślniczych tradycji nawiązuje Ośrodek Trzech Kultur w Majdanie Ostrowskim [8]. W gruntownie wyremontowanym budynku dawnej szkoły z 1937 roku znajdują się pracownie rękodzielnicze (stolarska, garncarska, tkacka) oraz sale z ekspozycjami opowiadającymi o różnych lokalnych aspektach kultury polskiej, ukraińskiej i żydowskiej. Można tu zobaczyć m.in. wystawę prezentującą historię miejscowych muzykantów i orkiestr dętych, wystawę portretów słubnych mieszkańców gminy oraz ekspozycję edukacyjną o różnicach i podobieństwach alfabetów hebrajskiego, łacińskiego i cyrylicy.

W Turowcu znajdują się dwie świątynie parafialne: rzymskokatolicki kościół pw. św. Barbary i polskokatolicki kościół pw. św. Wawrzyńca. Kościół pw. św. Barbary [15] został zbudowany w 1832 r. w miejscu drewnianej świątyni jako unicka cerkiew parafialna. W 1875 r., po likwidacji chełmskiej diecezji unickiej, przemianowano go na cerkiew prawosławną, a w 1919 r. na kościół rzymskokatolicki.

Przy tej samej ulicy, nieco w głębi, znajduje się kościół pw. św. Wawrzyńca [16] wzniesiony w 1928 r. Na północ od obu świątyń, przy rozwidleniu drogi, znajdują się trzy cmentarze parafialne: prawosławny i unicki (nieczynny), rzymskokatolicki oraz polskokatolicki. W pobliżu widać również charakterystyczny punkt współczesnego krajobrazu Turowca – nowoczesną biogazownię.

Pomniki

Drogi wjazdowe do Gminy Wojśławice strzegą kamienne postacie rycerza Wojsława, legendarnego założyciela miejscowości – określenie „Wojśławice” oznacza przecież potomków Wojsława!

Wjeżdżając do Wojśławic od strony Krasnegostawu, warto odwiedzić najstynniejszego, choć fikcyjnego, mieszkańca gminy – Jakuba Wędrawycza (bimbrownika i egzorcystę) oraz jego przyjaciela – Semena Korczaszko. Pomnik [7] postaci z popularnych książek Andrzeja Pilipiuka wykonał miejscowy twórca ludowy Ryszard „Maciek” Staiński. Obok znajdują się ciekawe wystawy poświęcone historii Wojśławic. Powstaje tu również kolejna wyjątkowa atrakcja turystyczna – Dom Jakuba Wędrawycza.

W centrum Wojśławic, pomiędzy kościołem a biblioteką publiczną, znajdziemy pomnik Tadeusza Kościuszki [6] ustawiony tu w 1917 r., w setną rocznicę śmierci przywódcy powstania. Pomnik stoi na postumencie, który wcześniej upamiętniał cara Aleksandra II (napisy cyrylicą wciąż są widoczne z tyłu).

Przy budynku Domu Kultury stoi pomnik poświęcony partyzantom poległym podczas bitwy o Wojśławice [13] stoczonej 17 IV 1944 roku przez miejscowe oddziały ruchu oporu (AK, BCh, AL i partyzantów radzieckich) z oddziałem niemieckiej żandarmerii. Mogiła majora Nikołaja Fiodorowa, poległego tego dnia dowódcy oddziału radzieckich partyzantów, znajduje się na polu obok wsi Rożnięcie.

Przed Domem Kultury stoją też rzeźby czterech muzykantów – basisty, bębniisty, skrzypka i klarncisty nawiązujące do muzycznych tradycji regionu.

Kapliczki i krzyże przydrożne

Przy czterech drogach wjazdowych do Wojśławic oraz przy dawnej drodze wjazdowej do pałacu z inicjatywy Marii z Daniłowiczów Potockiej ustawiono w 1762 r. pięć kapliczek. Miały one strzec Wojśławic przed rzekomą klątwą rabina zamordowanego podczas tortur w procesie sądownym w Krasnymstawie. Proces wytoczono w wyniku fałszywego oskarżenia Żydów z Wojśławic o popełnienie tzw. mordu rytualnego. Oskarżenie wniósł burgrabia rodu Potockich, a na jego rzucenie wpływ mogła mieć sekta frankistów, zwolenników Jakuba Franka. W kapliczkach umieszczono drewnia-

ne polichromowane rzeźby świętych: Barbary i Michała Archanioła – patronów dobrej śmierci, Tekli broniącej od ognia, zarazy i kłeski nieurodzaju, Florianiana strzegącego przed pożarami i Jana Nepomucena chroniącego przed powodzią.

Przydrożne krzyże i kapliczki z różnych okresów znajdziemy w każdej miejscowości gminy Wojśławice. Warto zwrócić uwagę m.in. na zabytkową drewnianą kapliczkę przy drodze w Putniewiczach Wielkich.

Cmentarze i miejsca pamięci

Czynne katolickie cmentarze parafialne znajdują się w Wojśławicach [1] i w Turowcu [3]. Można na nich znaleźć także nagrobki prawosławne pochodzące z czasów, gdy obok siebie mieszkali tu i umierali, zarówno katolicy, jak i prawosławni. W Wojśławicach przy ul. Grabowieckiej zachował się cmentarz żydowski [2] z fragmentami kamieni nagrobnych i upamiętnieniem w formie części muru. To nekropolia założona w XIX w. Starszy cmentarz, użytkowany przez społeczność żydowską we wcześniejszych stuleciach, znajduje się na terenie prywatnym i nie jest oznaczony. Podobnie nie jest dostępny teren dawnego cmentarza przycerkiewnego we wsi Krasne. W miejscowościach Zarowie [4] i Ostrów-Kolonia [5] istnieją także dwa cmentarze wojenne z I wojny światowej.

Na łące po północnej stronie rynku znajduje się masowa mogiła [6] kilkudziesięciu mieszkańców Wojśławic narodowości żydowskiej zamordowanych tu przez oddział niemieckich żandarmerii podczas egzekucji późną jesienią 1942 r. We wsi Huta istnieje pomnik [7] ofiar pacyfikacji wsi Huta przez NKWD i UB 10–11 VI 1945 r., a na cmentarzu w Turowcu – pomnik ofiar mordu dokonanego 10 IV 1944 r. przez ukraińskich nacjonalistów.

Zabytki archeologiczne

Okolice Wojśławic były zamieszkane przez ludzi już kilkanaście tysięcy lat temu, co potwierdzają liczne znaleziska archeologiczne na terenie gminy. Wśród najciekawszych znajdują się cmentarzysko kurhanowe [3] (w lesie obok wsi Popławy) oraz pozostałości kurhanu nazywanego Ostra Mogiła [5] (pole na południe od Wólki Putnowickiej). We wsi Nowy Majdan (Pohulanka) znajduje się wczesnośredniowieczne grodzisko [2], a w samych Wojśławicach – zamczysko [1], czyli wzgórze, na którym do końca XVIII w. stał zamek (siedziba właścicieli miejscowych dóbr).

Źródła

Niewątpliwymi bogactwami i wyróżnikami gminy Wojśławice są naturalne źródła krystalicznie czystej wody. Jest ich tutaj co najmniej 53. Dwie niszę źródłowe – zespół siedmiu źródeł w Nowym Majdanie oraz źródła przy ul. Grabowieckiej w Wojśławicach – mają statusy pomników przyrody. Część jest zagospodarowana turystycznie. Przy krynicy przy ul. Chełmskiej znajduje się niezamierzający staw, w którym pływają pstrągi, źródło w Starym Majdanie rozpoczyna pieszy szlak „Wojśławickim wąwozem”, a obok źródła „Woda Życia” (ul. Grabowiecka w Wojśławicach) oraz przy krynicy w Rożnięciu ustawione są wiaty piknikowe.

Lasy

Bogactwem naturalnym Gminy Wojśławice są lasy zajmujące około 15% jej powierzchni. Większe skupiska leśne położone są w północnej części gminy – zachowały się w nich fragmenty naturalnych drzewostanów bukowych. Lasy sosnowe i mieszane rosną m.in. w okolicach wsi Huta i Nowy Majdan. W najbliższym sąsiedztwie leśniczówki [00] – siedziby leśniczego odpowiedzialnego z lasy okolic Wojśławic w ramach nadleśnictwa Chełm – rosną trzy drzewa uznane za pomniki przyrody [00]: kasztanowiec jadalny i dwa tulipanowce amerykańskie. Na terenie wsi Ostrów rośnie także 350-letni pomnikowy jesion – „Lestek”.

Przez teren gminy Wojśławice przebiega międzynarodowy korytarz ekologiczny ciągnący się wzdłuż wschodniej granicy Polski, który utrzymuje ciągłość kompleksów leśnych i ekosystemów wodnych oraz zapewnia łączność między poszczególnymi obszarami chronionymi.

Debry

Zalesione wąwozy lessowe, których jest w okolicy wiele, mieszkańcy Ziemi Wojśławickiej nazywają debrami. Jedną z najbardziej malowniczych debry znajduje się w Starym Majdanie i prowadzi przez nią ścieżka edukacyjna „Wojśławickim wąwozem”.

Punkty widokowe

Gmina Wojśławice jest niemal w całości położona na terenie Grabowiec-Strzeleckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, pomiędzy dwoma parkami krajobrazowymi – Skierbieszowskim i Strzeleckim. Znajduje się tu wiele miejsc, w których można podziwiać piękno i malowniczość okolicznego krajobrazu.

Jedno z nich to Biała Góra – kredowe wzgórze na północ od Turowca i Kolonii Putnowice. Oprócz pięknej panoramy okolic roztaczającej się ze wzniesienia znajdziemy tam unikalne jałowcowisko oraz murawę kserotermiczną z wieloma rzadkimi roślinami (np. obuwik pospolity, traganek długokwiatowy, dzwonek syberyjski). Okolice Białej Góry są objęte ochroną w ramach programu Natura 2000 jako specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Putnowice” PLH060074. Obszar składa się z sześciu fragmentów o łącznej powierzchni ponad 70 ha, obejmuje las grądowy z udziałem gatunków rzadkich i chronionych oraz płaty świetlistej dąbrowy.

Miejsca odpoczynku

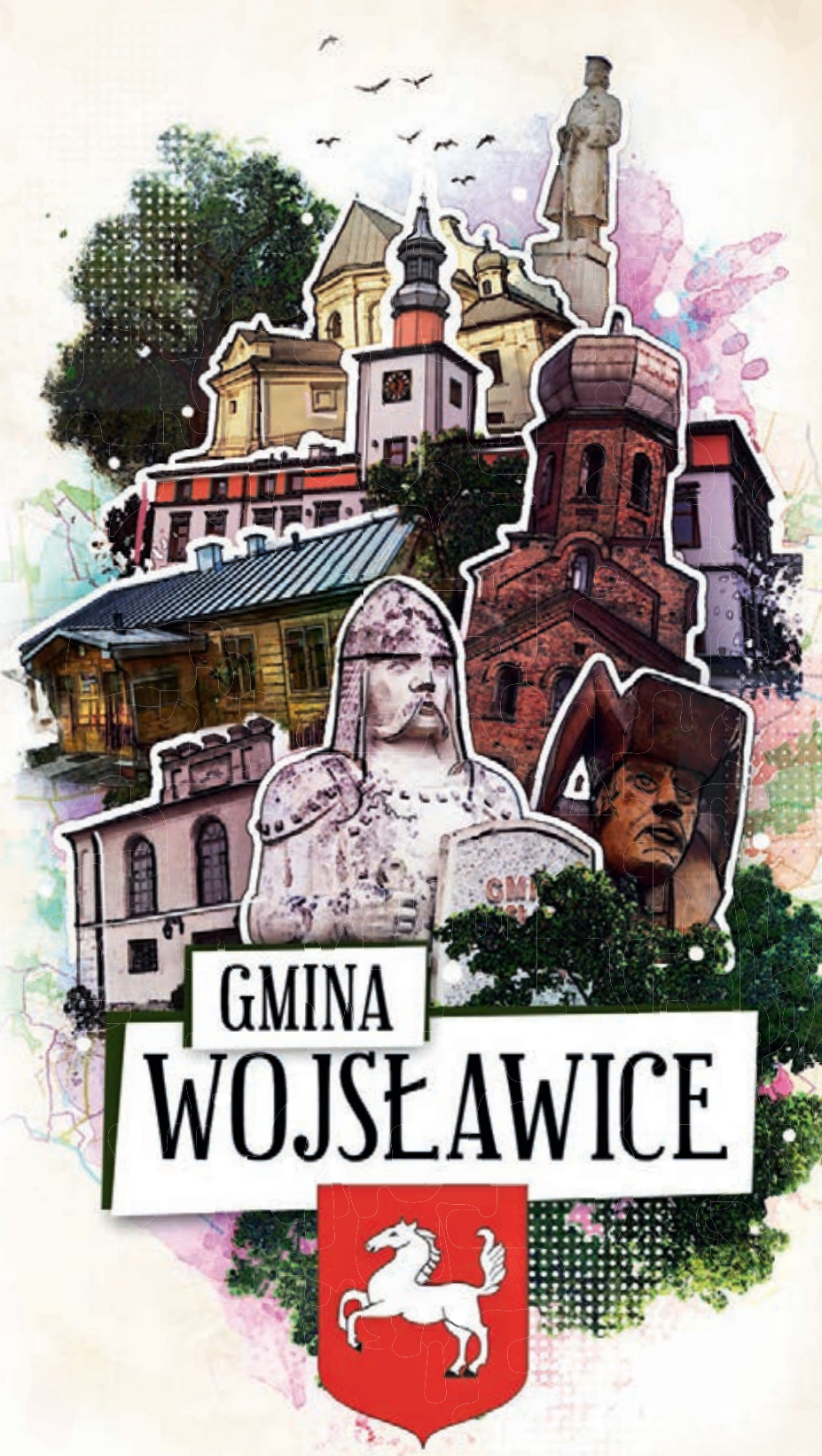
Turyści odwiedzający gminę Wojśławice mogą skorzystać z licznej infrastruktury wypoczynkowej – wiat piknikowych, ławeczek, stojaków na rowery. Na terenie gminy znajdziemy kilka „Miejsc Przyjaznych Rowerzystom” z rekomendacją Wschodniego Szlaku Rowerowego Green Velo.

Szlaki turystyczne i ścieżki edukacyjne

Przez teren gminy Wojśławice przebiegają szlaki rowerowe: „Malowniczy Wschód” oraz „Szlak bimbrowniczy Jakuba Wędrawycza”, samochodowy szlak Renesansu Lubelskiego oraz szlaki piesze PTTK: „Szlak Tadeusza Kościuszki” (niebieski) oraz „Szlak Rezerwatów Przyrody” (zielony).

Miłośnikom aktywnego odpoczynku polecamy wyprawę szlakiem pieszo-konnym „Śladami rycerza Wojsława”. Na ścieżce edukacyjnej „Wojśławickim wąwozem” w Starym Majdanie poznamy procesy powstania wąwozów oraz ciekawostki przyrodnicze, a edukacyjna leśna ścieżka przyrodnicza „Przy Szurze” w Majdanie Ostrowskim to doskonała trasa na weekendowy spacer blisko natury i świetne miejsce do przeprowadzenia lekcji przyrody dla grup dzieci i młodzieży. Warto wspomnieć, że przez Majdan Ostrowski prowadzi też ścieżka spacerowa „Kraina historii, baśni i legend”. Spragnionym bliskości z naturą z pewnością spodoba się ścieżka spacerowa „Siedem Źródeł” wytyczona u podnóża wczesnośredniowiecznego grodziska w miejscowości Nowy Majdan, wzdłuż rzeczki Barbarki, która prowadzi do pomnika przyrody – pięknej niszki źródłowej, z której wypływa siedem źródeł.

Urząd Gminy Wojśławice

ul. Rynek 30
22-120 Wojśławice
www.wojslawice.com
e-mail: gmina@wojslawice.com
tel. 82 566 91 02

Gminne Centrum Kultury, Sportu i Turystyki w Wojśławicach

ul. Rynek 20A
22-120 Wojśławice
www.kulturawojswawice.com
e-mail: wojslaw-gci@wojslawice.com
tel. 82 566 91 53

Organizacja grupowego zwiedzania

Dom Kultury w Wojśławicach
ul. Uchańska 9
22-120 Wojśławice
e-mail: wojslaw-gci@wojslawice.com
tel. 82 566 91 53

Mapa powstała w ramach projektu „Partnerstwo lokalne gminy Wojśławice na rzecz kultury, dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego” realizowanego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury - Dom Kultury + Edycja 2024

Opracowanie merytoryczne mapy i tekstu: Sylwia Jasiuk, Emil Majuk, Dawid Stasiuk we współpracy z uczestnikami Partnerstwa Lokalnego Gminy Wojśławice

Opracowanie graficzne i okładka mapy: Paweł Zaręba

Fotografie ze zbiorów Gminnego Centrum Kultury, Sportu i Turystyki oraz Stowarzyszenia Panorama Kultur

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
NARODOWE CENTRUM KULTURY
Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury: Dom Kultury + Edycja 2024